

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Tjejskejtare... eller tjejer som skejtar?
- om varför tjejer åker skateboard

Hanne Liljeholm

Kandidatuppsats 15 hp
Program Hälsopromotionsprogrammet, Idrott
Vt 2015
Handledare: Peter Korp
Examinator: Jesper Augustsson
Rapportnummer: VT15-38

Kandidatuppsats 15 hp

Rapportnummer:	VT15-38
Titel:	Tjejskejtare... eller tjejer som skejtar. Om varför tjejer åker skateboard.
Författare:	Hanne Liljeholm
Program:	Hälsopromotionsprogrammet, Idrott
Nivå:	Grundnivå
Handledare:	Peter Korp
Examinator:	Jesper Augustsson
Antal sidor:	34 (inklusive bilaga)
Termin/år:	Vt2015
Nyckelord:	skateboard, sport, idrott, genus, manlig dominans

Sammanfattning

År 2012 bildades Sveriges Skateboardförbund som ett resultat av samarbetet mellan flera stora skejt-föreningar spridda över landet. År 2013 blev förbundet medlem i Riksidrottsförbundet. Kommuner med flera satsar på sporten bland annat genom att bygga skateboardparker för allmänheten. Av alla skateboardåkare är drygt 95 procent killar men fler och fler tjejer börjar ta plats, framförallt i organiserad form.

Det övergripande syftet med studien är att identifiera vilka faktorer som bidrar till tjejers val att åka skateboard. Att identifiera dessa faktorer ger kunskap om hur sporten kan öka sin jämställdhet. Att öka jämställdheten inom skateboard kan i sin tur bidra till att fler använder de allmänna utrymmen som finns för sporten och därmed även bidra till att fler får en aktiv fritid. Studien fokuserar på den kvinnliga skateboardscenen i Sverige. I studien deltar två fokusgrupper med tjejer i åldern 9-14 år. Sammanlagt deltog sju tjejer.

I resultatet framgår flera bidragande faktorer till tjejernas val att åka skateboard. Dessa är; Empowerment - åkning på egna villkor, trygga miljöer, gemenskap, stöttande föräldrar, kvinnliga förebilder, satsningar inom sporten inriktade på tjejer såsom åktider för endast tjejer samt tillgänglighet till parker, hallar och en egen skateboard. Kvinnliga skateboard nätverk som No Limit har utgjort en stor skillnad för att öka jämställdheten inom sporten. Kommuner som ansvarar över skateboardparker bör utvärdera användandet av dessa och tillämpa specifika satsningar för att öka tjejers deltagande utifrån de faktorer som nämns ovan.

Förord

Ett stort tack till de tjejer som ville bli intervjuade och med stort engagemang tog på sig uppgiften samt kom med massor av kloka, härliga och sprudlande tankar och åsikter! Jag vill tacka Ylva Hård af Segerstad som gjorde hjälpte mig massor genom grundlig läsning av arbetet och kom med många kloka tankar och god respons. Detsamma gäller Stina Lindgren och Magdalena von Wassen som hjälpe och peppade på vägen. Även min handledare Peter Korp kom med pepp och råd. Tack till Maria Wällersten och Josefine Berge för arbetet vi gjorde tillsammans i ettan och som utgav en superbra grund. Tack till min mamma Ylva för att du läste och inte kom på något annat att säga än bra! Ibland behövs det också. Tack till Katta Sterner på skateboardförbundet för allt du gör för kvinnlig skateboard. Självklart tack till No Limit och alla andra skejtare där ute som kämpar för att sporten ska bli så jämställd som det bara går! Slutligen ett stort tack till My Magnusson som fått mig att upptäcka kärleken till skateboard. My är min största inspiratör samt en ypperlig förebild och ambassadör för alla skejtare i hela Sverige, ja varför inte hela världen! Jag tillägnar detta arbete till dig, du är bäst!

Innehåll

1. Introduktion.....	5
Syfte.....	6
Frågeställningar.....	6
2. Bakgrund.....	6
Begreppsförklaring	7
Skateboard som idrott.....	8
Skateboard som livstil och (köns)identitet.....	8
Skateboard som Spontanidrott.....	10
3. Teoretiska referenser.....	11
Genusteorier.....	11
Genus och Idrott.....	12
Empowerment och det salutogena perspektivet.....	14
4. Metod.....	14
Design.....	14
Coaching som verktyg.....	16
Urval.....	16
Datainsamling och analys.....	16
Metodologiska överväganden och metoddiskussion.....	17
Etiska dilemman.....	19
5. Resultat.....	19
Identitet och genus	20
Förebilder och föräldrar.....	22
Empowerment och gemenskap.....	23
Sammanfattning resultat	25
6. Diskussion.....	25
Slutsats.....	29
Referenser.....	31
Bilaga.....	34

1. Introduktion

När jag var tio år ville jag åka skateboard. Jag köpte en begagnad bräda för en tjuga av en kille på gården och testade lite på trottoaren. Jag hade inget direkt driv och tröttnade ganska snabbt. På gatan bredvid övade några killar varje dag, de blev bara bättre och bättre men var några år yngre så tanken slog mig aldrig att jag kunde skejta med dem. Åren gick och jag hade några killkompisar som skejtade men ju äldre jag blev desto lättare kändes det att bara titta på. Det var lite för skämmigt att vara nybörjare. På gymnasiet åkte jag lite i en ramp, folk runtomkring mig hejade på och tyckte att jag skulle droppa. Jag visste inte riktigt hur det skulle gå till men ville inte vara en mes så jag gav det ett försök. Högst upp på rampkanten med brädan rakt ut slängde jag mig framåt. Jag bröt handleden och ville aldrig skejta igen. Sommaren som jag skulle fylla 26 år blev jag övertalad att delta på ett skateboardläger för tjejer och plötsligt kom den gamla barndomsdrömmen tillbaka. Vi var nästan femtio tjejer i alla åldrar som drog till park efter park och känslan av osäkerhet försvann när jag var en i mängden. Första gången jag skulle droppa igen höll en av coacherna i mig och talade om vad jag skulle tänka på. Snart kunde jag droppa på egen hand från vilken ramp som helst utan att skada mig. Flera skejtkillar har sagt till mig att detta inte är skejt. Det är inte skejt att hjälpa varandra på ett så organiserat sätt. Du *ska* skada dig och det *ska* vara tufft, du ska vilja offra dig själv, det är äkta skejt. För mig är äkta skejt att rulla på en bräda med fyra hjul och tycka att det är kul.

Att som ensam nybörjare ta med sig brädan till en skateboardpark är inte det lättaste. Är du dessutom tjej krävs det en hel del mod. En sak som ofta slagit mig är det stora föraktet för svaghet inom skateboardkulturen. Eftersom du som kvinna oftast redan ses som det svagare könet har du en hel del att bevisa. Det är svårt att känna sig tuff när du som nybörjare står där med hjälm och full skyddsutrustning i hopp om att inte skada dig alltför mycket. Går jag som tjej ensam till en skateboardpark är sannolikheten att jag får blickar på mig ganska stor. Jag är en *tjej* som skejtar... en *tjejskejtare*. Jag sticker ut för jag bryter mot det förväntade, mot normen.

Jag har under de senaste åren både jobbat som skatecoach i Actionparken, en skateboardpark i Göteborg, samt arrangerat skateboardläger för tjejer. Under tiden jag arbetade i Actionparken var det få tjejer som tog sig dit. Actionparken är den största och mest påkostade skejtanläggningen i kommunen, med ett bygge på dryga 10 miljoner kronor (Göteborg stad, 2008). Men när det handlade om att arrangera skejtläger för tjejer var det inga som helst problem att hitta deltagare, vi fick snarare dra en gräns för hur många tjejer som fick delta. Då jag besökt evenemang med duktiga åkare av båda könen har få tjejer vågat ta plats. Endast några tjejer har skejtat medan flera andra kvinnliga skejtare liksom jag själv tittat på.

Om vi söker orden ”Betongpark + kommun” på internet får vi upp fler exempel på var dessa skejtanläggningar finns eller ska byggas. Skejtsporten är ett växande fenomen och många kommuner satsar alltså på sporten. Tar vi oss en tur till någon av dessa parker en varm sommardag märker vi att satsningarna främst nått det ena könet. Detta har sedan flera år gjort mig upprörd. Hur kan kommuner satsa så mycket pengar på en

anläggning som används av en så förhållandevis liten grupp? Innan Actionparken byggdes sa exempelvis Park- och Naturnämnden ”En actionpark skulle kunna bli en mötesplats där hälsofrämjande idrott kombineras med social gemenskap” (Göteborg stad, 2004). Dock hade citatet kunnat ändras till ”...en mötesplats för *unga killar* där hälsofrämjande idrott kombineras med social gemenskap”.

Jag tycker i alla fall att det går åt rätt håll. Fler och fler tjejer dyker upp i parkerna och hallarna. Varför har just dessa tjejer fått upp ögonen för sporten och varför har de fortsatt? Det är sådana frågor som väckt intresset till den här studien.

Syfte

Det övergripande syftet med studien är att identifiera vilka faktorer som bidrar till tjejers val att åka skateboard. Studien fokuserar på den kvinnliga skateboardscenen i Sverige.

Frågeställningar

Vad kan det finnas för främjande faktorer till tjejernas val att åka skateboard?

Hur kommer det sig att de började och vad har fått dem att fortsätta?

Hur är tjejernas upplevelse av mötet med skejtkulturen?

2. Bakgrund

I bakgrunden ges en kort inblick i hur vanligt idrottande är bland den ålderskategori jag har valt att undersöka, 9-14 åringar. Efter detta presenteras skateboards intåg i svensk idrott samt sportens ursprung. Sedan kommer ett stycke om skateboard som livstil och identitet där tidigare forskning med fokus på kvinnor och skateboard redogörs. För att underlätta för läsaren ges först en förklaring av väsentliga begrepp som studien använder sig av.

Begreppsförklaring

Kön och genus

I denna studie avser *kön* det vi oftast pratar om som biologiskt kön, det kön vi föds med. *Genus* används synonymt med det socialt skapade könet (Hirdman, 1988). Det finns dock en problematik att skilja dessa åt då vissa teoretiker menar att även det vi kallar biologiskt kön kan vara socialt skapat (Butler, 1990, 1993). I studien fördjupas inte problematiken nämnvärt men en medvetenhet och en antydning till problemet finns med i diskussionen. Förvirringen kring begreppen får läsaren dock stå ut med.

Könsmönster och genusstrukturer

Dessa två begrepp används i studien synonymt med varandra och avser de socialt skapade mönster eller strukturer vi ser i samhället vad gäller genus och kön. Dessa strukturer och mönster har en stark påverkan på individen och samhället och delar exempelvis upp företeelser i maskulint eller feminint (Fagrell, 2000; Larsson, 2001; Gemzöe, 2005).

Normer

Det mest förväntade och allenarådande i ett samhälle men även de ideal vi vill uppnå. Normer reglerar individ och samhälle bland annat utifrån de ideal som styr (Ambjörnsson, 2006).

Manlig hegemoni

Begreppet hänvisar i studien till den manliga dominans eller den ledande ställning män eller pojkar har exempelvis inom idrotten (Connell, 1995).

Tjejskejt och Tjejskejttider

Avsatta tider eller platser där oftast endast tjejer är välkomna att skejta. Detta skapades främst för att få fler tjejer att börja skejta (Thorén, 2014).

Skateboardvärld, skejtscen och skejtkultur

Denna studie använder dessa begrepp synonymt utan fördjupning i skillnader mellan dem. Skateboardvärld får stå som ett samlingsnamn för de andra två begreppen. Skejtscen kan beskrivas som den offentliga sida av skateboard där kulturen uttrycks, såsom tidningar, foto eller film. Begreppet skejtkultur tar även fasta på den kultur som finns mellan skejtare såsom språk, åsikter, handlingarna eller materiella ting som brädor eller kläder (Bäckström, 2005). I texten flyter dock alla tre begreppen in i varandra. Orden skateboard och bräda är synonymer.

Skateboard som idrott

I Riksidrottsförbundets senaste statistik kan vi läsa att en halv miljon pojkar och flickor i åldern 9-14 år är medlemmar i någon idrottsförening. Något fler pojkar än flickor är medlemmar. När det gäller motion på egen hand är det också något fler pojkar mellan 9-12 år som tränar, men efter 12 års ålder jämnas siffran ut. Endast sju av landets 67 specialidrottsförbund domineras av flickor (Riksidrottsförbundet, 2013). År 2012 bildades Sveriges Skateboardförbund som ett resultat av samarbetet mellan flera stora skejt-föreningar spridda över landet. År 2013 blev förbundet medlem i Riksidrottsförbundet. Katta Sterner förbundssekreterare på Sveriges skateboardförbund uppger att cirka 3-5 procent av de som åker skateboard är tjejer (personlig kommunikation, 21 maj 2015). Eftersom det innan 2012 inte funnits något förbund är siffror svåra att hitta och inte helt tillförlitliga. Men faktum är den absoluta majoriteten av de som åker skateboard är killar, stora som små.

Åsa Bäckström, filosofie doktor i pedagogik med inriktning idrott, är den svensk som skrivit mest om skateboard ur ett vetenskapligt perspektiv. Hon sammanfattar bland annat sportens historia. Skateboard härstammar från surfing som tros uppstått bland fiskare i den polynesiska övärlden för över 200 år sedan. Vita amerikanska män tog till sig sporten och gjorde den gigantisk främst i Kalifornien och det var även här det började sättas hjul på brädan. På 1970-talet kom skateboard till Sverige och den ansågs av många som radikal. Dess utövare, som använde ytor mitt i städerna, anklagades för att vara vandaler. På många ställen i Sverige förbjöds sporten på offentliga utrymmen och under 1980-talet var det ganska tyst kring skateboard. På 1990-talet fick sporten en ny skjuts och det började byggas fler banor, hallar och parker (Bäckström, 2005).

Skateboard som livstil och (köns)identitet

Beal och Weidman (2003) försöker i sin artikel *Authenticity in the skateboarding world* belysa normer och värderingar som ligger bakom idén kring vad som är en äkta skejtare. Det som framkommer är bland annat att åkarna själva ser sig som individualister, fria från regler och annorlunda jämfört med traditionella idrottare. De talar även om vikten att få uttrycka sig själv, att skateboard är en livsstil och inte bara en sport eller fysisk aktivitet. Det är helt enkelt ett sätt att prata, umgås och leva. När frågorna om manlighet och varför så få tjejer skejtar aktualiseras framkommer att killarna inte tar tjejer som skejtar på allvar. I Beal och Weidmans (2003) artikel svarar en kille på frågan varför det är så få tjejer som skejtar.

They do it because they want to meet cute guys, or their boyfriends do it. It's the alternative crowd; it's like the girls that are kind of into alternative music and that stuff, and kind of skating goes along with it, not as much punk, but not mainstream, and, um, they like the clothes. It's a cool look. I think it's a cool look.
(Beal & Weidman, 2003 s. 345)

Redan från början var skateboard dominerat av män. Butiker, tidningar, brädor, märken och kläder lanserades av män för män (Bäckström, 2005, Beal & Weidman, 2003). Bäckström skriver om hur genus skapas i skateboardvärlden. Hon beskriver

bland annat i sitt kapitel ”Kejsarens nya kläder – om genuskonstruktion” hur inredningen i en skateboardbutik direkt är kopplat till manlighet.

De oslipade ytorna, den solida inredningen och de råa materialen refererar till likadana brädåkare. Att ha en tuff och oslipad attityd är också något som kan sägas vara kopplat till en traditionell stereotyp macho-maskulinitet. Det är lätt att associera till bilden av cowboys och andra råbarkade karlar. (Bäckström, 2005 s. 172)

Av de tjejer Bäckström (2005) intervjuat ger dessa en liknande bild som de killar hon pratat med. Denna bild handlar om att tjejer inte åker lika bra som killar och att detta kan bero på att de är fega eller rädda för att skada sig. För att bli en bra åkare anses tuffhet vara ett måste och tjejerna beskriver sig själva som ganska tuffa men inte lika tuffa som killarna. En av killarna som åker skateboard säger att det helt enkelt inte är kul att kolla på tjejer som åker, han menar att killar som åker går in med hela sitt liv som insats medan tjejerna bara testat lite. Även om Bäckströms tjejer anser att de måste våga ta plats och vara lite macho blir det ganska tydligt att de ser sig själva som tjejskejtare och inte skejtare. De har tagit till sig av den kultur och manligt dominerade attribut som råder inom skejtscenen, och alltså försökt efterlikna killarna. Trots att tjejerna uttrycker ett slags accepterande av den manliga hegemonin inom sporten är det just vad dessa tjejer inte gör. Mer än någon annan bryter de mot ett könsmonster, de är aktiva, de åker bräda, de tittar inte på (Bäckström, 2005).

I Bäckströms artikel *Gender Manoeuvring in Swedish Skateboarding* från 2013 följer hon kvinnor som skejtar mellan åren 2008 till 2010. Bäckström deltar på tjejskejtider, tävlingar, turnéer och läger. Hon beskriver hur kvinnorna som skejtar använder aktiviteter och interaktioner för att strategiskt störa och förändra förhållandena mellan maskuliniteter och femininiteter. Kvinnornas aktioner utmanar hela skateboardkulturen och gör plats åt kvinnor. Bäckström (2013) observerar och intervjuar kvinnorna, både när de får kämpa i motvind och när rådande hierarkier luckras upp och förändras. Hon tar fram på vilka olika sätt kvinnorna utmanar normerna genom att sätta in dem i tre olika kategorier, ”The Tomboy”, ”The bitch” och ”The lesbian”. Det går att utläsa en helt annan medvetenhet hos dessa kvinnor när det kommer till genus än i Bäckströms (2005) tidigare intervjuer. Hon sammanfattar dock med att påpeka att trots dessa exempel på utmananden av traditionella könsmonster förstärker samma kvinnor dessa mönster. Hon menar att kvinnorna hela tiden mäter sina och varandras förmågor mot en manlig norm. De jämför sina prestationer utifrån männens ideal eller de rådande skejtideal som finns, skapade av män, men även underhållna av kvinnor. Kvinnorna beskriver den manliga skejtscenen som tuffare och den kvinnliga som mer uppmuntrande. På flera ställen går det att förstå att det tuffare är det som värderas högst. Bäckström (2013) menar att kategorin Tomboy förstärker hierarkiska könsstrukturer. Dock medger hon att forskning saknas på området.

I boken *Skateboard - inte bara för tjejer* (Thorén, 2014) intervjuas över tjugo kvinnliga skateboardåkare. Boken är skapad av No Limit, ett nationellt nätverk bildat 2007, som arbetar för att skateboard ska bli lika självklart för alla oavsett kön. Författarna är själva kvinnor som åker skateboard och boken är ensam i sitt slag. Texterna tar upp allt ifrån tjejskejtidernas intåg i Sverige till de bästa åkarna,

skateboardläger, tävlingar, media, framtida visioner och historiskt tillbakablickande. Framförallt är boken fylld av bilder på tjejer som åker skateboard, något som i sig är unikt inom skateboardmedia.

Bäckström, skriver i boken *Skateboard - inte bara för tjejer* (Thorén, 2014) att No Limit är en av de stora bidragande krafterna till att sporten blivit mer jämställd. Hon menar det är feministiska strategier inom nätverk som No Limits, som påverkat så att den kvantitativa dominansen av killar har minskat (Bäckström, 2013). Överlag ger skejtarna som medverkar i boken *Skateboard - inte bara för tjejer* en enig bild över hur det har sett ut och vad som har förändrats. De talar om en mansdominerad värld men att det även hänt mycket de senaste tio till femton åren. Tjejer har börjat synas mer, fått sponsorer, tävlar och tar plats i media. Det finns en enighet kring vad som betytt mycket för tjejernas framfart. Några av de faktorer som nämns är gemenskapen mellan tjejerna, kvinnliga förebilder, lättare med kommunikation via internet och sociala medier, nya attityder, ifrågasättande och kvinnor som tar plats (Thorén, 2014).

Porter (2003) skriver om att kvinnorna alltid funnits vid sidan av och hur hela skateboardindustrin är inriktad på att vidmakthålla en mansdominerad domän. Kvinnorna har därför bildat sig en egen subkultur och egna nätverk vid sidan om. Dessa beskriver Porter som unika gemenskaper, innehållande passion, kreativitet och en sammanhållning formad oberoende den machostämplade skateboardscenen. I ett kapitel går hon in på skateboardens identitet och varför blåmärken aldrig varit kvinnligt. Bland annat citeras Vanessa Torres, en av de globalt sett största skejtarna, som förklarar att varje gång hon åker bräda blir hon praktiskt taget en man, men med en snygg rumpa. Vissa få åkare, som Torres, har blivit accepterade av manliga åkare just eftersom de anses skejta som en man. I *Skateboard - inte bara för tjejer* berättas om de vanligaste kommentarerna en tjej som åker skateboard kan få. Exempel från boken är "Fan va grym du är för att vara tjej", "Det är inte direkt en tjejsport", " Tjejer gillar inte att slå sig" eller "Hur är det att åka skateboard med bröst?" (Thorén, 2014, s. 1). Alla citat visar på att normen inom skateboard är en man och även om du är en kvinnlig åkare bör du vilja uppnå det manliga idealet för att anses vara en bra skejtare.

Skateboard som Spontanidrott

I rapporten *Spontanidrott för vilka?* undersöker författarna begreppet spontanidrott och hur könsfördelningen inom spontanidrottandet ser ut runt om i landet, med betoning på Stockholm. Termen spontanidrott beskrivs som motion eller idrott utförd i grupp eller på egen hand utan någon ledare eller organisatör. Utövarna styr verksamheten själva. (Idrottsförvaltningen, Stockholm Stad, 2012)

Skateboard kan ses som en så kallad spontanidrott. Ända sedan sporten uppstod har människor utfört den på egen hand utan att organisera sig. Den är inte styrd av ledare och syftar sällan till tävling (Beal & Weidman, 2003). Precis som annan idrott i Sverige har även skateboard blivit alltmer organiserad. Inomhushallar med krav på medlemskap, läger och andra aktiviteter har gjort skateboard mer lik klassisk föreningsidrott. Dock finns sällan någon ledare som bestämmer utan skejtarna åker på sina egna villkor. År 2012 bildades Sveriges skateboardförbund och redan 2013 blev

förbundet medlem i Riksidrottsförbundet. Detta innebär att sporten numer har skyldigheter. Ett förbund måste ha en styrelse och en styrelse måste ha stadgar. Bland annat går det att läsa i förbundets stadgar "Sveriges Skateboardförbund ska motverka all form av diskriminering och aktivt verka för en dopingfri idrott samt verka för jämställdhet mellan könen." Sveriges Skateboardförbund (2012, s. 2). Många utövare är emellertid inte medlem i en förening utan åker på egen hand.

Idrottsförvaltningen i Stockholm Stad (2012) ger en bild av att de flesta kommuner idag vill satsa på ytor och offentliga platser där spontanidrott och allmän träning kan utföras enkelt och billigt. Färre barn och ungdomar är aktiva inom föreningsidrotten och därför ser många kommuner det som sitt ansvar att bygga ut närmiljön så att fysisk aktivitet uppmuntras. Ofta vill kommunerna lägga anläggningar i anslutning till socioekonomiskt resurssvaga områden där den fysiska aktiviteten är som lägst. Trots att samma kommuner skriver att flickor och kvinnor bör prioriteras i satsningarna är det ingen som har lyckats nå dessa grupper i någon större utsträckning. Den enda aktivitet som har jämn könsfördelning är simhallar och badplatser. Allt från fotbollsplaner, isrinkar, bmx-banor, basketplaner etcetera används till allra största del av pojkar och män. Skateboardparker och ramper tillhör de platser som har den allra snedaste könsfördelningen med ibland så lite som en procent flickor.

Varför flickor och kvinnor är så kraftigt underrepresenterade råder det delade meningar om. Att kunskapen om hur och vad som bör göras åt problemet inte är tillräckligt stor, är de flesta överens om. Trygghet är en anledning som oftast nämns. Under en satsning i Örebro undersöktes bland annat varför inga flickor använde fotbollsplanen. Det visade sig att flickorna tyckte det var pinsamt att spela när pojkarna tittade på och att de blev undanknuffade och utskälda av pojkarna. Flickorna hade inte fått samma uppmuntran att spela fotboll som pojkarna och de har i allmänhet inte har samma vana att våga ta plats på offentliga utrymmen (Idrottsförvaltningen, Stockholm Stad, 2012).

3. Teoretiska referenser

Genusteorier

Någon som sammanfattade idén kring kön och genus redan 1949 var författaren Simone de Beauvoir. I boken *Det andra könet* förklarar hon tydligt hur genus bestäms av sociala och kulturella omständigheter. Att flickan först är människa innan hon blir kvinna. Hennes mest kända citat talar för sig själv; Man föds inte till kvinna, man blir det (De Beauvoir, 1986). Denna teori som Hirdman (1988) senare utvecklar, att kön är något vi föds med och att genus är socialt skapat, stämmer väl överens med den genusproblematik vi ser inom idrotten idag. Manligt och kvinnligt hålls oftast isär så att de blir varandras motsatser, det feminina är motsatsen till det maskulina. Könen ses som varandras komplement och det manliga värderas vanligen högre. Vi är alla en del av att skapa denna genusordning, ofta helt omedvetet. Coakly och Pike (2009) beskriver tvåkönssystemet som den allra vanligaste uppdelningen och menar att den

är så pass djupt inrotad i oss att vi ofta accepterar den som naturlig eller biologisk. Att vi delar upp världen i kategorier såsom kön är för att förstå den bättre. Dessa genusstrukturer blir en del av oss när vi varje dag lever och agerar genom dem (Hirdman, 1988; Coakly & Pike, 2009).

En annan teoretiker är Harding (1986) som tar upp hur genus fungerar symboliskt. Vi använder symbolik för att förklara vad som är kvinnligt eller manligt, ofta i form av motsatsord. Harding menar att genussymboliken är seglivad och därigenom blir avstickande exempel inte något som slår hål på hårt inpräntade symboler. Harding pratar även om individuellt genus som handlar om hur personen skapar genus genom hur denne uttrycker sig, exempelvis med kläder eller beteenden. Butler (1990) menar att våra handlingar *gör* kön. Det är bland annat via våra aktiviteter, förväntningar och vårt språk som vi blir kvinnor respektive män. I likhet med Harding (1986) uttrycker Butler (1993) att detta ständiga upprepande och indelande i två könskategorier, antingen man eller kvinna, gör att vi tar genus för givet.

Butler (1990, 1993) tar till viss del avstånd från Hirdmans (1988) lite förenklade teori om att kön är något vi föds med. För även om poängen med begreppet genus är att tydliggöra hur kön skapas socialt och kulturellt, menar Butler att vi inte så lätt kan särskilja biologi och kultur. Om vi använder en uppdelning av kön och genus riskerar vi att endast återskapa bilden av att det existerar något naturligt manligt eller kvinnligt från födseln. Tydligt blir det om vi ser på biologi ur ett historiskt perspektiv och hur vetenskapen behandlat kön. Den medicinska och biologiska vetenskapen har genom historien gett till synes objektiva beskrivningar av vad ett manligt eller kvinnligt kön är. Tittar vi tillbaka på de olika beskrivningarna är de starkt påverkade av tidens kulturella kontext. Därför kan det biologiska könet enligt Butler inte ses opåverkat av kulturen (Butler, 1993). För att tydliggöra menar Butler att en manlig dragqueenartist iscensätter kvinnlighet på liknande sätt som en kvinna iscensätter kvinnlighet (Butler, 1990, 1993). Ambjörnsson (2005) är inne på Butlers spår men tar teorin vidare och att istället för att endast nämna genus kritiserar hon hela normsystemet. Normaliseringar och avvikelser påverkar både samhället i stort och individen. Normaliseringar är tvetydiga på det sättet att de både hänvisar till sådant som är mest förekommande men även det som eftersträvas. Därför handlar normer både om det genomsnittliga och det ideala. Normer är följaktligen gestaltningar av maktförhållanden då de både är beskrivande men även reglerande.

Genus och idrott

En viktig utgångspunkt gällande kvinnors villkor inom idrotten baseras på avhandlingen *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet* (Olofsson, 1989). Där framgår att den moderna idrotten är skapad av män, för män och har beskrivits av män, vilket påverkar hur synen på tjejer som bryter könsmonster ser ut. Olofsson visar att kvinnorna ses som underordnade männen och att idrottandet sker på männens villkor. Utgångspunkten att kvinnor och män är olika av naturen leder det till att kvinnor inom idrotten ses som underordnade män, när de skiljer sig från den manliga normen. Tjejer ses som kvinnliga ishockeyspelare istället för ishockeyspelare, vilket förstärker kvinnliga

könsstereotyper (Gilenstam, Karp & Henriksson-Larsén, 2007; Olofsson, 1989).

Forskning om könsmonster inom idrotten visar att synen på vad som är manligt eller kvinnligt rotas tidigt i barndomen. Avhandlingen *De små konstruktörerna* visar att små barn förknippar vissa idrotter med tjejer och vissa med killar. De accepterar idrotten som naturligt könssegregerad (Fagrell, 2000). Enligt Larsson (2001) håller den könsstereotypa mallen ofta i sig i tonåren trots att en viss kritik av synen på kön och genus uppstår. De dryga tre miljoner utövare inom föreningsidrotten i Sverige är uppdelade på 40 procent tjejer och 60 procent killar. De allra flesta idrotter domineras av killar medan tjejerna är överrepresenterade i ett fåtal idrotter. Även om exempelvis en idrott som ridning domineras starkt av tjejer innebär det inte att färre tjejer spelar fotboll. Det är bara det att fotbollspojkarna är så många och därför blir fotbollsflickornas procent så låg (Riksidrottsförbundet, 2012). Det finns flera förklaringar till vad dessa könsmonster beror på. Fokus ligger idag på social påverkan av könsroller. Ett exempel är när människor agerar uppskattande då de förväntade könsrollerna upprätthålls och negativt när de bryts (Larsson, 2009).

Att vissa idrotter lockar killar i högre grad än tjejer och tvärtom beror bland annat på att samhällets dominerade syn på vad som anses manligt/kvinnligt bekräftas inom de olika idrotterna. När någon överskrider dessa gränser leder det ofta till reaktioner. Det är även vanligt att heteronormen som råder inom idrotten ifrågasätts. Exempelvis kan killar som dansar eller tjejer som spelar ishockey bli stämplade som homosexuella eller anklagade för att inträda det motsatta könets roll. Detta kan leda till att de undviker att göra sådant som kan ifrågasättas. Att tjejer i vissa fall väljer att aktivera sig inom manligt dominerade idrotter kan bero på att manliga idrotter värderas högre än kvinnliga. Det är exempelvis inte lika vanligt att killar bryter mot könsmonster på detta sätt (Larsson, 2009).

En intervjustudie om genus och fysiologi med kvinnliga ishockeyspelare visar att medvetandet om hur vi förväntas vara utifrån exempelvis kön är tydligt och att spelarna anpassar sig efter möjligheterna som finns. Kvinnorna i studien upplevde att de inte riktigt passade in i den traditionella bilden av en tjej och såg sig därför som avvikande från normen. De betraktade sig själva mer lika männen och menade att detta var positivt. Det framkom också att tjejerna undvek att utmana den rådande genusordningen, bland annat för att de genom att godta sämre villkor lättare accepterades och kunde fortsätta spela ishockey (Gilenstam, Karp & Henriksson-Larsén, 2007).

Det finns flera internationella studier på temat genus och idrott. En studie gjord i Frankrike som behandlar kvinnlig boxning och fotboll visar att majoriteten av tjejerna i intervjun identifierade sig själva som pojkflickor men att de inom idrotten uppmuntras av bland annat ledare att vara så kvinnliga som möjligt. Studien visar också att åldern då tjejerna började boxas eller spela hade betydelse för hur kritiska de var till genusnormen, tjejer som började senare var mindre kritiska (Menesson, 2012).

Bara idrott och dess fysiska träning i sig utmanar den konventionella bilden av hur en kvinna bör vara eller se ut. Kvinnor som idrottar bryter mot flera normer genom att visa upp starka och kraftfulla kroppar i en aktiv kontext. Därmed är idrotten med och skapar nya möjligheter och positioner för kvinnor. De aktiva idrottskvinnorna visar att ömtålighet eller svaghet är långt bort från deras agenda. Idrottskulturen kan därför både vara med om att förstärka gamla genusnormer men även ha en stor del i förändring och motstånd till dessa (Svender, 2012).

Empowerment och det salutogena perspektivet

Hälsopromotion är en vetenskap och strategi som spänner över flera kunskapsområden. Denna studie vill ta fasta på hälsopromotionens salutogena förhållningssätt. De salutogena frågeställningarna kan enligt Antonovsky (1991) öppna upp för helt andra svar än det patogena mer vanligt förekommande sättet inom hälsoområdet. Det salutogena förhållningssättet fokuserar på faktorer som orsakar eller bibehåller hälsa medan det patogena fokuserar på vad som gör oss sjuka. Det salutogena förhållningssättet har sitt fokus på människan som social varelse inom samhälls- och beteendevetenskapen.

Empowerment är ett begrepp som på svenska kan översättas med egenmakt (Korp, 2004). Enligt världshälsoorganisationen (WHO, 2009) ska all hälsopromotiv verksamhet präglas av ett empowermentinriktat arbete. Detta innebär att individen ska ges verktyg att kunna fatta egna beslut. Autonomi är ett viktigt begrepp inom empowerment och handlar om att stärka individens självständighet så denne kan skapa egna metoder för att ta hand om sin hälsa. Askheim och Starrin (2007) menar dock att begreppet empowerment är diffust och svårtolkat om än positivt. Ordet i sig har ökat i popularitet de senaste åren och används av allt från aktivister, lobbyister till politiker och kommuner. Empowerment används både inom vetenskapen men även praktiskt i socialt arbete.

4. Metod

I detta kapitel presenteras val av metod och design, vilka verktyg som har använts, hur urvalet gjorts samt hur analysen gått till. Allt utifrån syftet, att hitta bidragande faktorer till varför tjejer skejtar. Kapitlet avslutas med metodologiska överväganden samt etiska dilemman.

Design

Studien är av kvalitativ karaktär och använder fokusgruppintervju som metod. I kvalitativ forskning vill forskaren belysa ett område snarare än att generalisera (Bell 1993). Under en fokusgruppintervju samlas en grupp människor under en begränsad tid för att diskutera ett givet tema. Gruppen leds av en moderator som kan ta initiativ till diskussionen om det behövs. Målet är inte att moderatören ska fungera som en traditionell intervjuare utan låta deltagarna diskutera fritt. För att få igång en diskussion kan moderatören ha med sig ett material eller ge en inledning (Wibeck,

2010). Genom en fokuserad gruppintervju studeras människors attityder, erfarenheter och syn på omvärlden (Wibeck, 2010). Enligt Bryman (2011) lämpar sig fokusgrupper extra bra om det finns ett tydligt tema som ska undersökas vilket stämmer för denna studie. Bryman menar även att fokus ligger mer på samspelet i gruppen än vid en enskild- eller gruppintervju. I en vanlig gruppintervju behöver inget givet fokus finnas, det kan snarare handla om att spara tid och därför intervjua flera deltagare samtidigt. Något intresse för gruppens samspel finns därför inte (Bryman, 2011). I den här studiens resultat beskrivs även en del observationer som gjorts under intervjutillfällena för att läsaren ska kunna skapa sig en tydligare helhet av förloppet.

Eftersom studiens deltagare är relativt unga, 9-14 år, valdes fokusgrupp framför enskild intervju. Fokusgruppen kan hjälpa deltagarna att få fram tankar och åsikter de annars suttit inne med, då deltagarna kan känna större samhörighet med varandra än med moderatorn. Interaktionen mellan barnen kan bidra till att få fram mer spontana uppfattningar. Däremot finns det risker med fokusgruppen som metod då det alltid finns de som pratar mer eller de som är tystlåtna. Det är även viktigt att ta hänsyn till den hierarki som i princip alltid uppstår i en fokusgrupp samt att deltagarna ger uttryck för kulturellt förväntade åsikter mer än i enskilda intervjuer (Bryman, 2011).

Hylander (2001) tar upp två olika begrepp som är viktiga att ha med sig vid en fokusgruppintervju. *Compliance* som är när deltagaren svarar så som denne tror att moderatorn vill ha svaret. *Identification* är där deltagarna svarar på samma sätt som en annan i gruppen, som denne ser upp till. Detta är dock oundvikligt särskilt i grupper med barn. Enligt Kreuger (1994) behöver människor lyssna till varandras tankar för att kunna forma sina egna. Ibland förändras individens idéer och åsikter under ett samtal. Det är därför viktigt att skapa en tillåtande miljö då gruppen kan medverka till att individen öppnar sig.

Ostrukturerad intervjumetod lämpar sig bra då forskaren är inriktad på hur deltagarna uppfattar en viss frågeställning. Fokusgrupp som metod anses även som en av de främsta feministiska metoderna vilket passar bra för denna studies syfte. Bryman (2011) tar upp tre olika anledningar till varför det anses vara så. Eftersom tekniken fokuserar på samspelet ofta i naturligt förekommande grupper, så som i denna studie, ses den som mindre artificiell och mer naturalistisk än andra metoder. Tekniken är lätt att använda i en social kontext och därför slipper man problemet med att individen ses som en separat enhet. Då forskaren har något mindre kontroll i en fokusgruppintervju än i enskilda intervjuer får deltagarna större utrymme att styra diskussionen. Risken är därför mindre att en alltför stor maktrelation uppstår mellan moderatorn och deltagarna. Detta är extra viktigt då barn intervjuas eftersom det redan naturligt finns en maktrelation då moderatorn är en vuxen person. Det finns alltså både svårigheter med fokusgrupp som metod men även många fördelar.

Coaching som verktyg

Under intervjuerna har jag som moderator tagit inspiration från coaching som metod. För att skapa ett så hälsopromotivt förhållningssätt som möjligt har studiens huvudsyfte ställts utifrån ett salutogent förhållningssätt. Likaså har intervjufrågorna eftersträvat öppenhet och delaktighet. Under intervjun blev det naturligt att använda en coachingliknande metod. Coachings förhållningssätt handlar om aktivt lyssnande, öppna frågor och att vara icke styrande med en autonomistödande attityd gentemot deltagarna (Gjerde, 2012). Jag försökte använda mig utav en utforskande nyfiken inställning. För att deltagarna skulle lyssna på varandra utan att avbryta använde vi oss av en så kallad runda där alla i tur och ordning får berätta om sin syn och ingen får avbryta eller kommentera. Som moderator försökte jag sedan fördela ordet fritt men jämnt.

Urval

Kriterier för att ingå i fokusgruppen var att deltagarna skulle vara flickor i åldern 9-14 år. De skulle ha åkt skateboard tidigare och de skulle själva vilja delta, det vill säga ingen övertalning från förälder eller kompis. Eftersom studien genomfördes under en begränsad tid inom ramen för en kandidatuppsats gjordes ett bekvämlighetsurval. Jag annonserade på grupperna Tjejskejt Göteborgs och Tjejskejt i Majornas Facebook-sidor samt genom en existerande sms-lista som går ut till många åkare runt om i Göteborg. Jag bad de skejtare som jag känner hjälpa mig att hitta tjejerna. Jag vände mig till flera inomhushallar samt tillfrågade de tjejer jag är bekant med sedan tidigare. Sammanlagt deltog sju tjejer i åldrarna 9-14 år, fördelat på två fokusgrupper. Fokusgruppintervjuerna genomfördes vid två separata tillfällen och varade i en timma vardera.

I Fokusgrupp 1 deltog fyra tjejer i åldern 9-14 år. Två av deltagarna blev direkt tillfrågade av mig, två av deltagarna genom en vän som pratat med en av tjejernas pappa. Alla deltagare i Fokusgrupp 1 var medlemmar i en skateboardförening nära Göteborg och brukade besöka föreningens tjejskejttid en gång i veckan. Tiden är öppen för alla tjejer oavsett ålder och skejtandet sker på egen hand. I Fokusgrupp 2 deltog tre tjejer i åldern 10-11 år. Dessa tjejer besökte tjejskejten i Majorna. Detta är en tid varje vecka då vilken tjej som helst oavsett ålder får komma och skejta gratis. En skejtcoach finns på plats för att hjälpa till.

Datainsamling och analys

Data har samlats in med hjälp av inspelningsfunktionen på en mobiltelefon samt motsvarande på en bärbar dator. Under intervjuerna har även anteckningar förts över de observationer som iakttagits. Kvalitativ innehållsanalys användes för att behandla den insamlade datan. Metoden fungerar bra när teman ska tas fram då den fokuserar på det empiriska materialets likheter och olikheter. Kvalitativ innehållsanalys är en tolkningsprocess där materialet, det verbala eller skrivna analyseras i flera steg för att hitta grundläggande mönster (Graneheim & Lundman, 2004).

Efter intervjuerna har materialet lyssnats igenom flera gånger för att få en känsla av helhet. De delar med tydligast relevans för forskningsfrågorna har sedan transkriberats. Den färdiga transkriberingen har kodats via nyckelord och meningar som kunnat kopplats till tjejernas val av idrott, och som stämt överens med studiens syfte och frågeställningar. Efter detta har en tematisering gjorts av dessa koder och tre kategorier har skapats. Dessa kategorier är; *identitet och genus, förebilder och föräldrar* samt *empowerment och gemenskap*. I dessa teman har mönster sökts men även avvikelser deltagare och fokusgrupper emellan.

Metodologiska överväganden och metoddiskussion

Eftersom detta område med dess vinkel är tämligen outforskat är förhoppningen att bryta ny mark för att väcka upp till vidare diskussion och fler studier. Inom ramen för den här uppsatsen genomfördes fokusgruppintervjuer. Fortsatta studier kan enligt min mening kompletteras med de flesta metoder, både kvalitativa och kvantitativa. Eftersom förhoppningen är att öppna upp för vidare diskussion kring ett outforskat ämne, tror jag att många metoder kunnat ge effekt. Jag vill därför uppmana andra studenter och forskare att studera liknande fenomen med andra metoder. Eftersom mitt intresse främst handlar om tjejernas upplevelser passade den kvalitativa metoden bäst (Ahrne, 2011).

Då jag själv är en del av skateboardkulturen om än väldigt ny inom den har jag tagit vissa beslut för att skapa distans. Ett sådant är åldern på deltagarna. Jag har diskuterat ämnet flera gånger med vänner och bekanta i min egen ålder som åker skateboard och ville därför höra vad den yngre generationen har att säga. Jag ville även ge dessa tjejer en möjlighet att komma till tals då det hör till ovanligheterna. I senare tonåren och i vuxen ålder har vi ofta skapat oss fler sätt och fler medier att uttrycka våra åsikter i. Bryman (2011) nämner just fokusgrupp som feministisk metod för att marginaliserade grupper ska komma till tals. De yngre skejttjejerna är i minoritet och får sällan sin röst hörd.

Som avgränsning i denna studie har åldrarna nio till fjorton år valts. Valet av ålder på deltagarna har dels varit en bekvämlighetsåtgärd, dels ett sätt att inte skapa ett för stort åldersspann. Att välja yngre tonåringar och barn har fungerat som en avgränsning på grund av det tidsutrymme studien haft, men även utifrån studiens syfte att hitta bidragande faktorer till varför tjejerna började åka skateboard. Självklart hade äldre deltagare kunnat väljas men eftersom idrottande är något som ofta startar i ung ålder var jag intresserad av att höra vad de barn och tonåringar som börjat skejta de senaste åren haft för anledning till detta. Äldre deltagare hade kunnat blicka tillbaka och hittat liknande anledningar men då jag ville att studien skulle vara så aktuell som möjligt, ville jag veta varför de som relativt nyligen började skejta gjort detta.

Det kan vara en nackdel att ha så pass mycket förförståelse som jag haft men det kan även vara en fördel. Läsaren bör vara medveten om den subjektivitet som kommer i och med forskarens förförståelse (Bryman, 2011). Det positiva med att vara en del av den kultur du vill studera är att en djupare inblick och en ibland ärligare upplevelse

kan ges. Författaren Kanhua (2000) beskriver detta på ett mer ingående sätt i sin artikel "*Being*" Native versus "*Going Native*": *Conducting Social Work Research as an Insider* och kommer fram till att hon som inhemsk forskare får ta del av människors berättelser på ett mer intimt sätt än om hon inte tillhört sina deltagares kultur. På samma sätt tänker jag att mina deltagare förmedlat tankar till mig de kanske utelämnad om jag kommit utifrån.

Vid gruppintervjuer finns alltid risk för mer tystlåtna deltagare vilket var fallet i den ena intervjun. Här tror jag även att det kan ha rört sig om *Compliance* eller *Identification* som jag tagit upp under designen. Kreuger (1994) är inne på samma spår men använder ord som alltför hög inställsamhet eller artighet. Förutom att skapa en atmosfär med högt i tak vilket jag anser att vi tillsammans gjorde hölls intervjuerna på ställen tjejerna själva valt att komma till för att skejta. Intervjuerna präglades av god stämning med mycket skratt och gott fika. Det är svårt att göra något åt problemet med exempelvis inställsamhet och därför bör läsaren alltid ha detta i bakhuvudet vid kvalitativa intervjuer. Eftersom deltagarna var duktiga på att ge varandra utrymme samt tid funnits till eftertanke anser jag att materialet som kom fram tillräckligt trovärdigt och användbart för denna studie.

Det var även problem med deltagare som hoppade av och grupp två blev endast tre deltagare. Wibeck (2010) tar upp flera punkter kring varför gruppen vid en fokusintervju inte bör vara för stor. Det har inte varit något problem i detta fall. Författaren rekommenderar dock ett minimum på fyra deltagare. Detta för att det oftast uppstår problem med att en deltagare fungerar som medlare mellan de andra två. Jag övervägde om grupp två skulle få vara med i studien då de endast var tre stycken men efter intervjun är jag glad att vi genomförde den. Gruppkonstellationen blev bra, alla pratade ungefär lika mycket och det blev ett fint samspel mellan deltagarna, jag kunde heller inte se att de fungerade som medlare mellan varandra.

Jag tror att miljön i de båda grupperna blev tillräckligt trygg och tillåtande för att ärliga tankar och spontana åsikter kunde vädras. Det jag är mest kritisk till är min ovana gällande fokusgrupper. En sista fråga blir därför om jag kan kalla mina intervjuer för fokusgrupp eller om det helt enkelt är gruppintervjuer jag genomfört.

Jag har både använt mig av ett material, fem skateboardmagasin, samt gett en inledning för att gruppdeltagarna ska få igång tankar kring ämnet. Jag har även låtit dem diskutera fritt utan att avbryta. Dessutom har jag intresserat mig för samspelet i gruppen. Detta talar för att det är en fokusgruppintervju jag genomfört. Eftersom deltagarna var lite svåra att få igång i början innan jag tog fram materialet ställde jag en hel del frågor. Jag anser därför att min metod helt enkelt blev en blandning mellan fokusgrupp och gruppintervju. Min utgångspunkt, intuition och den litteratur jag studerat har hela tiden handlat om fokusgruppen men min ovana kring metoden kan ha lett mig in på en mer gruppliknande intervju. Detta kan självklart påverkat utfallet åt det ena eller andra hållet men jag tror inte det behöver vara negativt för studien utan jag anser att tillräckligt material av kvalité samlats in. Hade mer tid funnits hade det varit önskvärt att intervjuja ytterligare två grupper. Eftersom syftet med studien är

att hitta bidragande faktorer till varför tjejer åker skateboard och inte *alla* faktorer till varför tjejer åker skateboard uppfattar jag att materialet som tillräckligt för dess syfte.

Etiska ställningstaganden

Då samtliga deltagare varit under 15 år har alla föräldrar tillfrågats innan intervjuerna. Deltagarna har blivit tillfrågade minst två timmar före intervjutillfället och fått reda på uppsatsens syfte samt vad den kommer att användas till. Innan intervjun har samtliga informerats om rätten att när helst de önskar kunna avbryta intervjun (Vetenskapsrådet, 2015). Det har även tydliggjorts att det inte finns några rätt eller fel svar samt att det är frivilligt att svara. De har informerats att allt spelas in men att endast moderatorn kommer att lyssna på materialet och att allt material behandlas konfidentiellt. Deltagarnas namn har byts ut till pseudonymer i resultatet.

På detta sätt har studien utformats för att ta hänsyn till kategorierna; frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet (Vetenskapsrådet, 2015).

5. Resultat

Resultatet redovisas utifrån den tematisering som tolkades fram under transkriberingens gång. De frågeställningar studien haft är; vad kan det finnas för främjande faktorer till tjejernas val av att åka skateboard? Hur kommer det sig att de började och vad har fått dem att fortsätta? Vad upplever tjejerna i mötet med skateboardkulturen? Även om tydliga teman har definierats är dessa ändå inte ömsesidigt uteslutande kategorier, utan flyter in i varandra till viss del. Studien omfattade två fokusgrupper som beskrivs som Grupp 1 och Grupp 2. Resultatet inleds nedan med en kort beskrivning av kontexten för varje fokusgruppintervju.

Deltagarna presenteras nedan med fiktiva namn.

Grupp 1

Emma 9 år
Kerstin 9 år
Vera 11 år
Nina 14 år

Grupp 2

Vendela 10 år
Tyra 11 år
Aisha 10 år

De teman som tydligast kunde utläsas var följande: Identitet och genus, Förebilder och föräldrar, Empowerment och gemenskap. Resultatet presenteras tema för tema och grupperna redovisas tillsammans under varje tema.

Grupp 1

Jag träffar grupp 1 i en skejthall nära Göteborg. Alla tjejer har åkt i hallen tidigare och när jag kommer dit är två av de yngsta, Kerstin och Emma är redan igång. Jag har själv tagit bussen dit tillsammans med Vera och på vägen träffar vi den fjärde tjejerna Nina. Nina och Vera har lärt känna varandra genom skejten och umgås mest

när de skejtar. Annars har de andra vänner, går på olika skolor och bor på olika sidor av stan. De två yngre tjejerna Kerstin och Emma som redan var på plats tillsammans med sina pappor är också kompisar. Emma började åka för att Kerstin åkte skateboard. De har känt varandra länge och går på samma skola samt umgås på fritiden. Vera och Nina känner inte Kerstin och Emma men alla har sett varandra tidigare i olika skejthallar.

Grupp 2

Grupp 2 intervjuas på det som jag kallar Torsdagsskejten, ett tillfälle på två timmar då tjejer i alla åldrar får låna utrustning och träna på en skolgård. Först har de tre tjejerna som är med i intervjun hunnit skejta i nästan två timmar på skolgården. Det är första gången de träffar varandra och de har ganska olika bakgrund. Tyra som går på skolan bredvid Torsdagsskejten har åkt i snart två år. Vendela bor på andra sidan stan och har skejtat i ungefär en månad. Det var hennes pappa som hittade Torsdagsskejten via Facebook. Aisha kom till Sverige för ett år sedan. Hon är ganska ny på en skola i närheten och har själv hittat hit genom att hon sett de andra tjejerna åka.

Identitet och genus

Jag undrar hur det kommer sig att fler killar än tjejer åker skateboard. Kerstin svarar först att det kanske beror på att tjejer har andra intressen eller att de helt enkelt tror att skateboard bara är för killar. Vera menar att det kan vara svårt då man kommer till en skatepark eftersom det bara är massa tuffa killar där, att det kan vara svårt som tjej att våga ta plats.

Därför är det så bra med tjejskejten. Men målet är ju inte att tjejskejten ska behöva finnas. Skejten grundades ju av massa killar men sen ska det ju inte bli så att flest tjejer skejtar heller. Vera

Gruppen håller med och tycker att det borde vara femtio procent tjejer, ”Fifty fifty liksom” säger Vera. I grupp två har deltagarna inte varit en del av skateboardkulturen på samma sätt som tjejerna i första gruppen. Deltagarna är snabba att hålla med Tyra när hon reflekterar över att tjejerna är i minoritet.

Asså jag tror att alla tyvärr är lite vana vid att det är just killar som åker skateboard. När man ser en tjej med skateboard blir man såhär, va? Typ som om man ser en kille i kjol, det är ju inget fel, egentligen... men det är bara att man inte är van. Tyra

Sedan kommer vi in på ämnet skejststil. Emma håller med Kerstin som menar att det inte borde vara så stort fokus på hur man ser ut, utan mer på att man har roligt. Vera säger att hon helt ändrat stil sedan hon började åka skateboard. Nina tycker sig se ett problem kring detta.

Jag tror det kan vara en anledning till att många tjejer och killar inte känner sig välkomna för att man förväntas klä sig på ett speciellt sätt å gör man inte det är man

*ingen riktig skejtare. Jag tror det handlar om att hela samhället utgår ifrån att killar är maskulina och dom tar plats å då växer alla killar i vårt samhälle upp och lär sig att de har rätt att ta plats, det är så det är. Så då gör dom det. Tjejerna får höra att dom ska vara försiktiga och tillbakadragna å låta killarna göra saker först. **Nina***

I båda grupperna bläddrar vi i skateboardmagasin och alla är snabbt överens om det slående i att det är så många killar på bilderna. Första gruppen verkar ha tittat i liknande magasin tidigare och tycker sig veta vad som väntar, de är skeptiska och säger att vi har tur om vi hittar några tjejer över huvud taget. Kerstin bläddrar och mumlar för sig själv "...ingen tjej, ingen tjej..." sedan med stor ironi i rösten när hon ska vända blad "Kan det va en kille här, Nämen!" Vera säger redan innan hon börjar bläddra att hon vet att det är noll tjejer men när hon börjar titta är det annat än skejtarna som fångar hennes intresse "Åh en sån skateboard vill jag ha! Titta dom har jättesnygga brädor här!". Men sen bläddrar hon vidare och återkommer till könsuppdelningen.

*Fånig sport det egentligen är; skateboard, man utgår från att det inte är några tjejer med. Är en tjej med så skejtar hon inte utan tittar på... Det är verkligen fånigt att det är så uppdelat, tänk om det vore tvärtom! **Vera***

"Skönt!" instämmer gruppen skrattande. Emma har gått över till att bläddra i boken *Skateboard - inte bara för tjejer*. Hon tycker att det känns väldigt bra att titta på bilderna med olika tjejer som skejtar istället för tidningarna. Nina smäller ihop sitt magasin och avslutar diskussionen med dessa ord.

*Det är nästan skrattretande hur uppenbart det blir när man sätter sig och tänker efter såhär; man blir liksom van vid att vara underrepresenterad. När man tänker på det inser man hur sjukt det är att man kan ha en hel tidning å det finns inte en enda bild på en kvinnlig skejtare å tidningen handlar om skateboard, då är ju något uppenbart fel... När du kommer till en skejtpark får du stämpeln tjej, hade jag fått välja hade jag jättegärna gått och bara varit en ibland alla...men det är inte du själv som väljer att du blir tjejskejtare utan det blir du, du tvingas att identifiera dig med dom andra tjejerna för du blir ständigt påmind om att du inte är en av killarna på omslaget. **Nina***

De andra håller med och berättar att man på tjejskejten inte tänker på att man är en tjej som skejtar för då använder ingen ordet tjej emot en. Man blir en i gänget och kan känna sig välkommen på ett helt annat sätt än i parken. I grupp 2 blir tjejerna snarare förvånade över att det bara är killar på bilderna. De pratar med höga röster nästan i munnen på varandra. Nedan dialog sammanfattar det lite upprörda engagemang mellan deltagarna i grupp 2 då de bläddrar i magasinen.

*Det är mycket killar alltså... det är bara killar! **Tyra**
Ja det är bara killar! Ja kolla! Dom är allihopa killar! **Aisha**
Det är bara killar! **Vendela**
Men varför har dom det så indelat, varför har dom inte typ varannan? **Tyra**
Eller typ på samma bild en tjej å en kille? **Vendela***

Tjejerna gillar inte skateboard! Aisha
Tjejerna kanske inte vågar ställa upp i tidningar? Tyra
Vi är tjejer och inte killar, vi måste sminka oss... Aisha
Dom vill inte ha tjejer för det kanske inte ser coolt ut? Vendela
Vi vet ju inte om de har frågat om dom får vara med? Tyra
Ah titta jag hitta en tjej! Aisha

Efter ett tag dyker en bild på en tjej upp men Vendela är osäker på om det är en tjej eller en kille. Tyra som har skejtat längre känner igen tjejen från tjejskejten på torsdagar och berättar vad hon heter. Sedan ser Tyra att det är flera tjejer på bilderna runtomkring. Även jag själv har lite svårt att se om det är tjejer eller killar på bilderna då de har på sig mössor eller kepsar.

Förebilder och Föräldrar

Både Emma och Kerstin började skejta för att deras pappor skejtat som unga. Kerstin hittade en gammal skateboard hemma, hennes pappas, och pratade med Emma om att testa. De fick sedan varsin skateboard i present och det var så de kom igång. När de åker iväg och skejtar är det nästan alltid tillsammans med sina pappor. Jag frågar Emma som inte sagt så mycket om det finns någon mer anledning att hon skejtar. Hon svarar tyst, nästan ohörbart ”För att Kerstin skejtar”. I Emmas fall är det alltså en specifik kompis som gör att hon åker och skejtar, än så länge. För Veras del var det också pappa som var inblandad. Han hade åkt som ung och ville nu börja skejta igen och tog med sig Vera. Hon skämtar lite och säger att pappa ibland tvingar henne att åka men att det alltid blir kul när hon åker. Väl på plats i en skateboardpark var det en annan person som blev viktig för Vera, Katta Sterner, som har skejtat i många år och numera även är förbundssekreterare för Skateboardförbundet. Katta har fungerat som en förebild för Vera, och många andra tjejer, så att de ska våga skejta.

Om Katta inte skulle va där, hon är ju väldigt öppen, om det är någon tjej där borta i ett litet hörn så skulle jag göra samma som Katta... Jag kommer ihåg när jag skulle ställa mig på brädan så kom det en kille å bara körde förbi mig såhär nära, jätte snabb, å ja sa å herregud va snabb han va å då sa Katta jamen du kommer kunna vara ännu snabbare! Å den inställningen tycker jag är bra, att du kommer kunna göra det ännu bättre, eller lika bra. Vera

Nu har Vera åkt i flera år och har många olika vänner som skejtar, därför är hon inte lika beroende av att pappa skejtar. Nina menar att chansen att du blir introducerad till skateboard som tjej är väldigt liten. Att hitta någon att identifiera sig med eller se någon kvinnlig förebild är inte så troligt.

Om man inte hamnar i en väldigt specifik situation där man blir introducerad till det så kommer man inte stöta på det, du kommer inte råka se en bild på en tjej som skejtar i tidningen, du kommer inte gå förbi en skatepark å av misstag liksom bara råka se en tjej och tänka oj det där vill jag också göra, det kommer inte hända. För sporten har fått en väldigt grabbig och maskulin bild och då är det den som

*representeras i media och i skejtparken å du kommer inte få se det så länge du inte blir introducerad till det av någon som vet om det och är en del av det. **Nina***

Nina sticker ut från gruppen på det sättet att hon upptäckt skateboard utan inblandning av föräldrar. Så var det även för Aisha i andra gruppen. Hon började när hon såg andra tjejer som åkte skateboard. Hon hade provat åka en gång tidigare och när hon såg torsdagskejten förstod hon att det var något för henne.

Vi gick till Stadium med mamma å jag såg en skateboard som jag ville köpa, men mamma trodde jag kunde skada mig. En tjej i klassen har en skateboard och jag har provat. Sen såg jag er idag å då ville jag prova och tyckte det var mycket roligt.

Aisha

För Tyra var det inte pappa utan mamma som fick henne att börja.

*Jag tror att det var min mamma som såg det på sin Facebook, att det var tjejskejt på torsdagar, å sa det att det här va väl kul? Efter ett halvår köpte vi en egen skateboard till mig... vet inte varför hon trodde jag skulle gilla det men jag tänkte också att det lät kul. **Tyra***

Vendela hade sett flera killar i skolan med en så kallad Pennyboard, en liten mindre skateboard i plast. När hon gick till en sportbutik med sin pappa för att köpa rullskridskor såg hon just en sådan bräda, en turkos med färgglada hjul.

Jag typ gick in i en sportbutik och såg en pennyboard för det var andra som hade det i skolan å då sa pappa att vi kan köpa en så kan du lära dig å jag tyckte det lät kul.

Vendela

Även om Aishas mamma verkat skeptisk inför skejtandet har Aisha innan intervjun lånat min telefon för att ringa sin mamma och berätta var hon är. Jag får då själv prata med mamman som låter mycket entusiastisk över sin dotters intresse. Hon frågar mig om Aisha kan komma och skejta varje torsdag. Aishas mamma ringer även under intervjun, eftersom de pratar arabiska vet jag inte vad som sägs men när de lagt på fortsätter Aisha i samma glada sprallig ton som hon haft tidigare.

*Jag gillar att gå ut och hänga med mina kompisar. En gång såg vi en tjej med skateboard och jag tänkte va bra! Då fick vi testa... Varför åker inte tjejerna skateboard? **Aisha***

Empowerment och gemenskap

*Anledningen att jag tycker det är så roligt är att man får gemenskapen av en lagsport utan att behöva vara ett lag. **Nina***

Nina delger vad som är roligt med skateboard. Hon fortsätter berätta att det är så skönt med skateboard för att man kan göra det när man vill. Hon jämför med lagsporter där man måste vara alla hela tiden, men att man i skateboard har en gemenskap utan att vara beroende av varandra. Emma och Kerstin tycker att det är bra med skateboard som kontrast till deras eget ständiga dataspelning och Youtube-tittande. Vera fortsätter på Ninas spår och berättar hur skateboard skiljer sig från andra idrotter, hur man måste vara ett lag i fotboll eller hur man blir uppdelad i grupper under gymnastiken där ledaren bestämmer vad man ska göra. Hon menar att i skateboard får man bestämma själv. Vera kommer in på det här med tävling som ofta är ett krav i andra sporter.

Finns ju skejttävlingar, fast vi tävlar inte så ofta i det, skejt är såhär gemensamt åså å det är ändå ingen tävling, om vi tränar så måste man inte sätta ett visst trick till ett visst datum. Vera

Kerstin håller med och säger tydligt till mig och de andra ”Allt i livet måste ju inte va en tävling”, jag får känslan att hon vill övertyga oss. Kerstin tycker det är så schyst med skateboard för att hon inte behöver stressa, hon kan koncentrera sig i lugn och ro så att hon verkligen klarar av det hon vill göra. På liknande sätt uttrycker tjejerna i Grupp 2 anledningar till varför de gillar skateboard. Ingen nämner något om tävling eller prestation.

När jag provade första gången och ställde mig lite och då tänkte jag direkt att det här vill jag fortsätta med eftersom det finns så många trick att lära sig och man kan hålla på hur länge som helst! Tyra

Jag tycker att det är kul för jag gillar fart och det är coolt att göra tricks å så.
Vendela

Jag tycker om att vara utomhus och röra på mig! Aisha

En stund pratar vi om varför tjejer som börjat åka skateboard slutar. Tyra säger att det kan hända allt ifrån att man skadar sig till att man helt enkelt inte har tid. Vendela säger att tjejerna kanske blivit retade. Alla tre tror att risken att du blir retad som tjej är mycket större än för killar som åker skateboard. Första gruppen menar att den allra viktigaste egenskapen för att bli en skejtare är att kunna tro på sig själv. Några av tjejerna menar även att tuffhet är en viktig egenskap för att bli en bra skejtare. Andra gruppen tänker lite annorlunda och menar att det inte finns någon särskilt egenskap en skejtare behöver, möjligtvis att våga testa sig fram. Tyra säger att man inte behöver göra några svåra trick utan kan hålla sig till enklare saker. Aisha säger att hon kan hjälpa alla tjejer som vill prova men inte vågar.

Vendela avslutar intervjun med att berätta att hon även håller på med capoeira och beskriver utförligt hur aktiviteten uppstod och vad den går ut på. Jag frågar om det är någon skillnad på skateboard och capoeira men det tycker hon inte direkt att det är.

Fast sen tillägger hon att det är ledarna som bestämmer vad man ska göra i Capoeiran och så är det inte i skateboard, där får man göra som man vill.

Sammanfattning resultat

Resultatet redovisades genom tre teman; Identitet och genus, Förebilder och föräldrar samt Empowerment och gemenskap. Av samtliga tjejer var det fem stycken som hittat till skateboard med hjälp av sina föräldrar, två av de hade hittat till sporten helt själva men nästan alla hade haft en tanke på att åka redan innan föräldrarna hjälpte till. Första gruppen var något mer insatt i skateboardkulturen och hade reflekterat mer över genusstrukturer och rådande normer. Andra grupper var nyare i sammanhanget och även om Tyra skejtat i två år har hon endast varit på Torsdagsskejten. Trots att andra gruppen tycks ha reflekterat mindre över strukturerna inom skateboard nämner de flera saker som att tjejer kan bli retade och att det är ovanligt att se tjejer åka skateboard. Även om Vera är den enda som uttalar att hon har en specifik förebild uttrycker alla sin saknad av kvinnliga skejtare i antingen parker eller media. Flera av tjejerna i båda grupperna berättar om betydelsen av att få sin första bräda. Aisha är den enda som inte har någon egen skateboard men hon har lånat andras och brädorna på Torsdagsskejten. Gemenskapen och friheten med skateboard är viktiga faktorer som nämns av tjejerna som anledning till att de började och tycker det är kul. Alla tjejer nämner att det krävs mod att våga testa skateboard för att bli en skejtare. De pratar också om tjejskejtningstiderna som en stöttade och trygg miljö.

6. Diskussion

Det är svårt att hitta tidigare forskning specifikt kring skateboard. Den svensk som i särklass har studerat kulturen mest är professor Åsa Bäckström. Hennes senaste avhandling är från 2005 och hennes artiklar rapporterar studier utförda 2010. Mycket tyder på att en förändring skett bara de senaste fem åren, ännu fler kvinnor och tjejer har tagit till sig sporten. Önskvärt hade varit att hitta senare svensk litteratur och mycket därför har jag läst igenom den icke vetenskapliga boken *Skateboard - inte bara för tjejer* (Thorén, 2014) som dokumenterar den kvinnliga skejtscenen i Sverige och är den enda i sitt slag. Många av de anledningar till varför de skejtar som boken nämner stämmer överens med det som tjejerna i mina intervjuer säger. I slutsatsen nedan summeras en lista på dessa.

I början av bakgrundskapitlet tar jag upp Olofssons forskning från 1989, att den moderna idrotten är skapad av män, för män och har beskrivits av män och att detta påverkar synen på tjejer som bryter könsmonstret. Mer än 25 år senare tycks det som att bilden är densamma, särskilt om vi tittar på skateboard. Tjejerna i mina intervjuer bekräftar detta på flera sätt. De beskriver allt ifrån att tjejer kan bli retade, att de blir stämplade som tjejskejtare och att de har en lägre status för överallt de tittar ser de bara killar, i media och i de stora parkerna. Tjejerna pratar om skateboard som någonting fritt, att kunna göra det när och hur de vill. De antyder att det är mer måsten i andra idrotter. Det tycks som att tjejerna har ett behov av att få bestämma och styra själva, men att det behövs någon form av trygghet för att de ska börja åka och tycka

att det är roligt. Detta med trygghet nämns i kapitlet om spontanidrott där en anledning till varför tjejer inte utnyttjat den allmänna fotbollsplanen varit brist på just trygghet. Jag tolkar det som att tjejerna jag intervjuat känner sig trygga när de är på tjejskejten och att detta skapar en bra plattform för empowerment. Detta stämmer även väl med min egen erfarenhet av att det är lätt att få tjejer att komma till skejttillfällen specifikt för tjejer men svårare att få dem att skejta i de allmänna parkerna tillsammans med killar. På tjejskejttiderna beskriver tjejerna att de känner sig som en i gänget, att vara en tjej som skejtar används inte emot dem och de känner sig mer välkomna där.

Valet av en manlig idrott

För mig är det tydligt att skateboard är en idrott som oftast sker på mäns villkor, att de tjejer som skejtar ses som underordnade killarna. De tjejer som ses som duktiga av killarna är antingen duktiga för att vara tjejer eller unika undantag. Både Olofsson (1989) och Gilenstam et al (2007) talar om detta fenomen. Bland annat nämns att kvinnliga ishockeyspelare inte ses som endast ishockeyspelare och att detta förstärker könsstereotyperna. Första gruppen bekräftar detta allra mest genom att flera gånger understryka killarnas dominans. Nina säger att hon helst skulle vara en i mängden och inte en tjejskejtare. Samtidigt har samtliga tjejer valt att gå på tjejskejttiden. Är det för att man helt enkelt inte vill bli hopkopplad med en kön utan bara få vara en skejtare bland skejtare eller är det också så att man känner av ordet tjejs lite nedvärderande klang och att ordet tjejskejtare i sig symboliserar något sämre än en skejtare? Är det därför vi inte bör säga damfotboll, för att det är nedvärderande att vara dam? Eller är det bara för att visa att alla är fotbollsspelare oavsett kön? Om tjejskejtare hade haft hög status hade tjejerna och jag själv velat bli kallad tjejskejtare? Eller är det så att ordet tjej är ett problem oavsett vad vi sätter det framför? Samtidigt är det tydligt att tjejerna genom att hålla på med en mansdominerad sport på vissa håll får högre status än om de exempelvis hade dansat. Kan det vara så att dessa tjejer valt en mansdominerad idrott framför en kvinnligt dominerad idrott för att just dessa tjejer känt av den typ av status en sådan idrott har. Kan det vara så att just dessa tjejer har mindre behov än andra tjejer att bli bekräftade just som tjejer? Larsson (2009) beskriver hur vissa idrotter lockar män och hur vissa idrotter lockar kvinnor just för att samhällets dominerade syn på vad som anses vara manligt eller kvinnligt bekräftas genom dessa idrotter. Vill dessa tjejer inte bli bekräftade som tjejer? Eller är det just som Larsson skriver att de valt en manlig idrott för att den värderas högre? Eller vill dessa tjejer helt enkelt bara göra saker som i deras ögon verkar roligt utan tanke på kvinnligt eller manligt?

I andra gruppen är det först inte lika tydligt att de känner av att tjejskejtare skulle ses som underordnade killskejtare. Det är först när vi bläddrat i tidningarna som det börjar komma fram kommentarer kring detta. Jag blir varse min egen roll som vuxen. Kan det bli så att jag lägger denna lite cyniska bild, den frustration jag har över genusstrukturen inom skateboardvärlden, på tjejerna och att de egentligen utan intervjun hade kunnat skejta på utan tanke kring detta? Fast så minns jag deras kommentarer kring risken att bli retat och anar att de nog hade en hel del tankar om ämnet redan innan.

Tjejskejt och friheten på brädan

Tjejerna i intervjuerna har liknande anledningar till varför de tycker om skateboard som de som nämns i bakgrunden, exempelvis att skateboardåkare ser sig som individualister, fria från regler (Beal & Weidman, 2003). De tycker att skateboard är roligt just för att de får göra som de vill. De bestämmer själva och de behöver inte anpassa sig till en stor grupp. Det finns ingen ledare som delar upp dem i lag och de behöver inte tävla, vilket jag uppfattar som samtliga tjejer tycker är skönt att slippa. Det klingar väldigt mycket empowerment kring hela skateboardåkandet. Det som verkar minska känslan av frihet och autonomi tycks vara de normer kring hur man ska vara som tjej eller som skejtare. Nina som belyser detta genom att ta upp de förväntningar en skejtare har på sig samt lite senare hur en kille respektive tjej förväntas vara.

Det framkommer inte så mycket under intervjuerna om hur dessa tjejer upplever sig själva i förhållande till en traditionell bild av hur en tjej bör vara, såsom de kvinnliga ishockeyspelarna beskriver att de avviker från normen (Gilenstam et al, 2007). Eller såsom Mennessons (2012) studie tar upp att majoriteten av fotbollsspelarna och boxarna identifierar sig som pojkflickor. Detta kan jag i efterhand önska att vi behandlat och det skulle vara intressant att ta upp i vidare studier. Mitt egna subjektiva intryck av tjejerna är att en minoritet av dem skulle uppfattas som pojkflickor av gemene man. Gilenstam et al (2007) nämner hur ishockeytjejerna undvek att utmana rådande normer för att lättare bli accepterade. De tjejer jag intervjuar har enligt min mening redan brutit mot flera normer för hur en tjej bör vara, genom att de skejtar. Detta stämmer överens med Svenders (2012) sammanfattning kring hur kvinnor som idrottar bryter mot normer just för att de idrottar. Om tjejerna i min undersökning valt att åka på tjejskejtiderna för att undvika konfrontation med killar eller åskådare framgår inte. En intressant utveckling av studien skulle vara att intervjua tjejer som valt bort tjejskejtider och framförallt skejtar tillsammans med killar. Som tidigare nämnt beskriver Gilenstam et al (2007) i sin studie hur kvinnliga ishockeyspelare funnit sig att ha sämre villkor för att lättare bli accepterade. Möjligtvis har skejttjejer som aldrig skejtar på tjejskejtider valt att inte ifrågasätta den manliga dominansen och finna sig som minoritet för att lättare bli accepterade av killarna. En annan tanke är att de helt enkelt får högre status genom att skejta på killarnas villkor och genom att fortsätta vara en minoritet erhålla den status en tjej som utför en manlig idrott kan få.

I skejtboard kan du inte misslyckas

Ingen av tjejerna i intervjuerna visar tecken på att de ser sig själva som sämre än killskejtare, vilket togs upp i Bäckströms (2005) avhandling. Inte en enda gång nämns det något om att tjejer *inte* skulle kunna skejta lika bra som killar. Överhuvud taget leds samtalet aldrig in på prestation eller vad som anses vara en bra skejtare. Istället nämns gemenskapen på tjejskejten och att de får vara lite som de vill. Jag kan ana att tjejerna tycker det är skönt med en paus från vardagens regler med lärare och föräldrar som bestämmer. Det uttryck tjejerna ger när de pratar om tjejskejt stämmer

överens med den bild av vad Porter (2003) beskriver kring att kvinnor bildat en egen subkultur bredvid subkulturen skateboard. En möjlig hypotes är att tjejerna tycker skateboard är skönt för att de inte kan misslyckas. När de övar skateboard kan de visserligen ha svårt att klara ett trick men då kan de snabbt gå över till något annat eller som Tyra säger, testa något enklare. Eftersom skateboard i sig inte behöver innehålla några tävlingsmoment eller givna grenar blir de aldrig förlorare.

Att bli (tjej)skejtare

Förutom det paradoxala i att Simone de Beauvoirs mening ”man föds inte till kvinna man blir det” innehåller två man på svenska, är detta citat väldigt talande för hur tjejerna upplever sig själva i skateboardkulturen. De är tjejer som vill åka skateboard men de blir inte bara skejtare utan tjejskejtare. Nina uttrycker detta tydligast genom att berätta att hon helst vill bli sedd som bara skejtare men att det inte är hon som bestämmer. Harding (1986) tar upp hur genus fungerar symboliskt. Hennes tes är påtaglig då vi bläddrar i skateboardmagasinen. Vendela frågar om en av bilderna föreställer en kille eller tjej. Vi upptäcker tillsammans flera bilder på tjejer men som är svåra att utläsa att de just är tjejer. I vanliga fall är det långt hår som brukar antyda att det är en tjej men annars har tjejerna på bilderna jeans, T-shirt eller hoodie precis som vilken skejtare som helst. Dessa är dock oftast hopkopplade med manliga attribut eller symboler som Harding kallar det. För ett ovanligt ”skejtöga” kan därför tjejerna uppfattas som killar medan de som länge varit inne i kulturen vet hur tjejerna som skejtar, särskilt de som hamnar i tidningar, ser ut. Detta kan bli en egen uppsats i sig. Jag uppfattar det som att tjejerna som skejtar vill ha och behöver kvinnliga förebilder. Om de tror att det är en kille på bilden så kanske de inte identifierar sig med den. I resultatet presenteras temat Förebilder och föräldrar. Detta kapitel saknar mer än de andra hänvisning till litteratur och teorier. Det skulle därför vara intressant att forska vidare kring förebilder i en annan studie.

Att sätta på sig rosa kläder eller att ha långt hår skulle på ett explicit sätt symbolisera kvinnlighet, dock tror jag att de tjejer som jag uppfattar som pojkflickor, kanske de andra också, liksom jag själv skulle ha svårt att identifiera mig med dessa bilder. Harding (1986) skriver hur genussymboliken är seglivad och att avstickande exempel inte slår hål på inpräntade normer. Jag tror ändå att tjejerna som inte tidigare sett så många bilder på olika skejttjejer kommer ha en mer öppen bild på hur en tjej kan se ut och nästa gång tror jag inte Vendela kommer fråga lika snabbt om det är en tjej eller kille.

Det blir nästan löjligt uppenbart hur vi, precis som både Coakly och Pike (2009) samt Hirdman (1989) påpekar, hela tiden använder oss av tvåkönssystemet. Det blir mycket prat om killar och tjejer under intervjuerna, antagligen för att det är så påtagligt inom skateboard och för att mina frågor leder in tjejerna på detta. Att fördjupa sig i tjejernas upplevelse av skateboard eller att till exempel applicera en queerteori mer än det som jag tar upp kring Butler (2007) hade varit intressant och säkerligen mycket givande för resultatet. Eftersom denna uppsats inte hade för avsikt att fördjupa sig i skillnaden mellan begreppen kön eller genus får diskussionen stanna här. Snarare tar denna studie upp vilken konsekvens genusnormen har inom skateboard. Hirdman, Harding,

Butler, de Beauvoir, Coakly och Pike samt Ambjörnsson får tillsammans representera en kritik av genusnormen. Jag uppmanar därför andra forskare och studenter att undersöka liknande problematik med ett queerteoretiskt perspektiv.

Ambjörnsson (2006) skriver att normer är både beskrivande och reglerande. Tjejerna uttrycker att de både är påverkade av genusnormer och andra normer inom skateboardvärlden. Ett exempel är Vera som säger att hon helt bytt stil sedan hon började åka och Nina som ser ett problem med detta. Dessa normer som tjejerna uttrycker ser jag som det största hotet mot deras upplevelse av empowerment. Även om tjejerna tycks gilla friheten i skateboard, att kunna skejta när de vill och var de vill verkar en viss typ av organisering, som tjejskejtider samt kvinnliga förebilder ha en positiv inverkan på deras upplevelse av autonomi och känsla av egenmakt.

En sista reflektion

I kapitlet om spontanidrott nämner Idrottsförvaltningen i Stockholms (2012) rapport som tar upp att den enda spontana aktiviteten med jämn könsfördelning är simhallar och badplatser. Detta blev jag nyfiken på och hade i en framtida studie velat undersöka hur det kommer sig att just bad och simning är en aktivitet som lockar lika många tjejer som killar. Vidare tycker jag att detta inte minst är kommunernas uppdrag att undersöka varför de flesta allmänna anläggningar används av flest killar och vad de kan göra för jämställdheten. Det är inte bara tjejer som är marginaliserade bland idrott och på stadens allmänna aktivitetsytor. Det finns många grupper som aldrig dyker upp eller som av praktiska skäl inte kan använda sig av platserna. Dessa skulle exempelvis kunna vara människor med en funktionsvariation eller överviktiga personer. Detta ser jag också som kommunens ansvar att ta hänsyn till, problematisera och hitta en lösning på.

Slutsats

Sammanfattningsvis visar denna studie att bidragande faktorer till tjejers val att åka skateboard är följande:

- Stöttande föräldrar
- Kvinnliga förebilder
- Tjejskejtider
- Att se andra tjejer som skejtar
- Att ha tjejkompisar som skejtar
- Att ha en egen skateboard
- Publicitet om skateboard för tjejer på exempelvis Facebook
- Självbestämmande; att få bestämma när, hur och var
- Att slippa tävla
- Tillgängligheten, att det finns skejtparker i närområdet
- Trygga miljöer
- Att ha mod att våga testa

- Gemenskapen och tillhörigheten

Detta är faktorer som stämmer väl överens med det som tidigare studier visar (Bäckström, 2005, 2013 och Beal & Weidman, 2003) och även vad som framkommer i boken *Skateboard - inte bara för tjejer* (Thorén, 2012). Som jag ser så finns tre vägar att gå. Antingen kan man kämpa för att tjejskejtarna ska höja sin status eller att de ska bli accepterade som bara skejtare. Att ha tjejskejttider gör att fler tjejer börjar åka skateboard, det är tydligt bland alla deltagare som intervjuats, inte minst för att just tjejskejttiden är då de främst skejtar. Dock gör det inte att de blir sedda som endast skejtare av andra skejtare, men just där och just då bland de andra tjejerna, och några få pappor (mammor klassificerar jag som tjejer), är de bara just skejtare och kön har ingen betydelse, de är en i mängden. En möjlig tredje väg eller ett så kallat drömscenario är väl att kön överhuvudtaget inte ska spela någon roll i varken skateboard eller andra idrotter. Därför har jag i diskussionen nämnt poängen av att i liknande studier analysera materialet med en queerteoretisk utgångspunkt. Hur denna utopi skulle bli möjlig, att kön inte ska spela någon roll, lämnar jag för tillfället till andra att undersöka.

Jag har redan i diskussionen nämnt flera möjliga idéer kring fortsatt forskning, som att undersöka bidragande faktorer till hur andra marginaliserade grupper ska ta del av allmänna idrottsplatser. En annan intressant tanke är att undersöka någon kvinnodominerad idrott som killar utför och med ett liknande syfte undersöka deras upplevelser. Andra möjligheter är att intervjua de pappor som har döttrar som skejtar och som själva skejtar på tjejskejttiderna och se hur de uppfattar kulturen.

Eftersom denna studie skrivs inom ämnet för hälsopromotion och idrottsvetenskap ser jag det som en naturlig avslutning att poängtera hur dessa områden kan dra nytta av mina slutsatser. Överlag är det alltid viktigt att vi som arbetar inom fältet har en förståelse för hur genusstrukturer påverkar idrotten och människors hälsa. Kommuner och dess hälsoinriktade verksamheter kan ha nytta av studien och bör utforska vidare hur dessa slutsatser kan bli en del av kommunens praktiska arbete. Detta gäller exempelvis de som arbetar inom kultur och fritid samt på idrottsnämnden. Samma sak gäller för Sveriges Skateboardförbund som jag tror kan ha nytta av studien. Att ge stöd och resurser till organisationer som No Limit tycker jag är oerhört viktigt för en fortsatt utveckling. Önskvärt skulle även vara att alla skateboardhallar och parker har kvinnliga skejtare på plats för att bryta bilden av vad en skejtare är. Detta skulle kunna göras till exempel genom att som i Actionparken i Göteborg ha tjejer som arbetar i kafét, som coacher och själva skejtar på arbetstid. Att tjejskejttiderna inte spelat ut sin roll framgår klart och tydligt i denna studie. Vad vi än tycker om metoden är det ett av de sätt som lockar många tjejer att börja skejta. Överlag bör alla Sveriges kommuner se över sina idrottssatsningar och vid de som endast nått ena könet göra en utvärdering för att så snabbt som möjligt hitta praktiska metoder att förändra problemet. De tretton bidragande faktorer denna studie visat för att fler tjejer ska börja åka skateboard är enligt min mening relativt enkla att omsätta i praktiken om ekonomi och resurser finns. Det är även tretton faktorer jag tror går att applicera på andra idrotter och aktiviteter och är därmed inte något som endast rör skateboard.

Referenser

- Ambjörnsson, F (2004). *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront
- Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur
- Ahrne, G. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Antonovsky, A. (1991) *Hälsans Mysterium* Stockholm: Natur och Kultur
- Askheim & Starrin (2007) *Empowerment i teori och praktik* Malmö: Gleerups
- Beal, B & Weidman, L (2003) *Authenticity in the skateboarding world*, Rinehart, Robert & Synthia Sydnor (eds.) *To the extreme. Alternative sports inside and out*. Albany: State University of New York Press.
- Bell, J (1993). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Butler, J. (1990). *Gender Trouble - Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- Butler, J. (1993). *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of Sex*. London: Routledge
- Bäckström, Å. (2005) *Spår. Om brädskulturer, informella läroprocesser och identitet*. (Doktorsavhandling, Lärarhögskolan i Stockholm i Educational Sciences, 74). Stockholm: Stockholms Universitets förlag
- Bäckström, Å. (2013) Gender manoeuvring in Swedish skateboarding: Negotiations of femininities and the hierarchical gender structure. *Young - Nordic Journal of Youth Research*, 21(1), 29-53. doi: 10.1177/1103308812467670
- Coakly, J. & Pike, E. (2009). *Sports in Society: Issues and Controversies*. London: McGraw-Hill
- Connell, R.W. (1995). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidolos.
- De Beauvoir, S (1986) *Det andra könet*. Stockholm: Norstedts Förlag
- Fagrell, B. (2000). *De små konstruktörerna. Flickor och pojkar om kvinnligt och manligt i relation till kropp, idrott, familj och arbete* (Doktorsavhandling, Studies in educational sciences, 30). Stockholm: HLS Förlag.

- Gemzöe, L. (2005) *Feminism*. Stockholm: Bilda förlag
- Gilenstam, K., Karp, S., & Henriksson-Larsén, K. (2007). Gender in ice hockey: women in a male territory. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 18(2), 235-249. doi: 10.1111/j.1600-0838.2007.00665.x
- Gjerde, S. (2012). *Coaching: vad, varför, hur?* Lund: Studentlitteratur.
- Graneheim & Lundman (2004) Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness *Nurse Education Today*, 24(2), 105-112. doi:10.1016/j.nedt.2003.10.001
- Göteborg stad (2004) *Vårt Göteborg: Göteborg kan få betongpark för actionsporter*. Hämtad 2015-05-19 från http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/kultur_o_fritid,goteborg_kan_fa_betongpark_for_action_sporterOpenDocument
- Göteborg stad. (2008) *Vårt Göteborg: Snart byggstart för actionparken vid Bergakungen*. Hämtad 2015-05-19 från http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/kultur_o_fritid,snart_byggstart_for_actionparken_vid_bergakungen
- Harding, S. (1986). *The Science Question in Feminism*. Milton Keynes: Open University Press.
- Hirdman, Y. (1988). *Genussystemet: teoretiska funderingar kring kvinnors sociala underordning* (Rapport/Maktutredningen, 23). Uppsala: Maktutredningen.
- Hylander, I. (2001). *Fokusgrupper som kvalitativ datainsamlingsmetod*. (42). Linköping: FOG-Rapporter.
- Idrottsförvaltningen, Stockholm Stad. (2012) Stockholm: Stockholms Universitet.
- Kanuha, V. K. (2000). "Being" Native versus "Going Native": Conducting Social Work Research as an Insider. *Social Work*. 45(5) 439-447
- Korp, P. (2004). *Hälsopromotion*. Lund: Studentlitteratur.
- Kreuger, R. A. (1994). *Quality control in focus group research*. Newbury Park: Sage Publications

- Larsson, H. (2001). *Iscensättningen av kön i idrott: En nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinnan* (Doktorsavhandling, Studies in Educational Sciences, 43). Stockholm: HLS Förlag.
- Larsson, H. (2009). Idrottens könsmönster – varför finns de? Vad handlar de om? *Svensk idrottsforskning*, 18(1), 11-15.
- Mennesson, C. (2012). Gender Regimes and Habitus: An Avenue for Analyzing Gender Building in Sports Contexts. *Sociology of Sport Journal*, 29(1), 4-21.
- Olofsson, E. (1989). *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet* (Doktorsavhandling, Akademiska avhandlingar vid Pedagogiska institutionen, 24). Umeå: Umeå Universitet.
- Porter, N. (2003) *Female skateboarders and their Negotiation of Space and Identity (Master thesis)*. Montreal: Faculty of arts and science, Communication Studies, Concordia University. Hämtad 2015-05-16 från <http://spectrum.library.concordia.ca/2270/>
- Riksidrottsförbundet. (2013). *Idrotten i siffror*. Hämtad 2015-05-12 från http://www.rf.se/ImageVaultFiles/id_48735/cf_394/2013_-_Idrotten_i_siffror_-_RF.PDF
- Svender, J. (2012) *Så gör(s) idrottande flickor: iscensättningar av flickor inom barn- och ungdomsidrotten* (Doktorsavhandling, 14, ISBN 978-91-7447-601-9). Stockholm: Stockholms Universitet. Hämtat 2015-05-05 från <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:567068/FULLTEXT01>
- Sveriges skateboardförbund. (2012). *Stadgar Sveriges Skateboardförbund*. Hämtad 2015-05-15 från http://www.sverigesskateboardforbund.se/bilder/Stadgar_Sveriges_Skateboardforbund_2012.pdf
- Thorén, S. (2014) *Skateboard - inte bara för tjejer*. Stockholm: Dokument Press
- Vetenskapsrådet. (2015). *Forskningsetiska principer*. Hämtad 2015-05-19 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Wibeck, V. (2010) *Fokusgrupper – om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- World Health Organization. (2009). *Milestones in Health Promotion. Statements from Global Conferences*. Geneva: WHO.

Bilaga

Lista på intervjufrågor vid båda fokusgruppintervjuerna. Först fick deltagarna blunda och fundera över första frågan. Efter några frågor fick deltagarna bläddra i skateboardmagasin med instruktionen att berätta vad de tänker på när de tittar i magasinen.

1. Minns tillbaka till när ni kom på att ni ville åka skateboard.
 - Hur kom ni på att ni ville åka skateboard?
2. Minns tillbaka till första gången ni åkte skateboard.
 - Hur var det?
3. Vad är det som är roligt med att åka skateboard?
4. Var det något/någon som påverkade er att börja/fortsätta åka skateboard, i så fall vad/vem/varför?
5. Vilket råd skulle ni ge tjejer som vill börja åka men inte tagit steget?

Andra frågor samt följdfrågor tillkom, detta var intervjuens grundfrågor.